קיג: הגוזל ומאכיל פרק עשירי בבא קמא

שלא ישמשכנו ויצא כו'. והני מגאי דפרק המקנל (ב"מ דף קיא: וסס) דסברי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא דדרשה אחריתי:

יכול יגלום עליו. פי' בקונטרס יכול יגיע (ד) הכנעני לכפול ולהוסיף על הלוואתו לתבוע מה שלא נתן ומימה לר"י דאמאי אצטריך קרא להכי דאטו יפסיד ויגיע את הכנעני להטעות את עצמו וגראה לר"י דה"פ יכול יגלום עליו שיטעה את הכנעני ויתן לו פחות ממה שנתן לו ת"ל ומשך עם קונהו וכן פי' בערוך בערך גלם אע"ג דטעות כנעני היה מותר אסור להטעותו במקום שהכנעני יודע שגזל ועושה עצמו כלא ידע:

הכי קאמינא אי דכותי גינהו. גראה לר"י שכן היה דעתו מתחילה כמו שהשיב להכותי ולא כמו שהיה הכותי סובר דא"כ היה סובר דגזל הכותי מותר דאין מילוק בין גניבה לגזילה דבגניבה איכא (ה) מילול השם כשידע לנסוף וכל הנך שמעתא לא מייתי אלא הנהו דאמרי גזל כנעני ולא מייתי תנאי דהמקבל (שם) דאמרי: **היכי** מייאשי. היה להם לתבוע בדין את כל אדם העובדים עליהם אלא ודאי לכך מתייאשים לפי שבדין אין משלמין להם כלום משום דדינא דמלכותא דינא ובקונטרס פי' היכי מייאשי כלומר מי הוי יאוש והא יאוש כדי הוא ולא קני דאין כאן שינוי רשות שהרי הן מונחים ברשות הרבים ושינוי מעשה נמי ליכא דהשתא נמי הוי גוזי דדיקלי מיקרו כדאמר לעיל בהגחל קמא (דף לו. וסס): ולא

שלא ישמשכנו ויצא יכול יגלום עליו ת"ל [1]וחשב עם קונהו [2] [א]ידקדק עם קונהו אמר רב יוסף לא קשיא הא בבנעני הא בגר תושב אמר ליה אביי והא תרוייהו גבי הדדי כתיבי [ב]לא לך אלא לגר שנאמר [2]לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב [3]בהפקעת הלוואתו [ג]א"ל אביי עבד עברי הפקעת הלוואתו הוא רבא לטעמיה [7]דאמר רבא [8] [3]עבד עברי גופו קנוי אמר רב ביבי בר גידל אמר ר"ש חסידא [9]גזל כנעני אסור [7]אבידתו מותרת [10]גזילו אסור דאמר רב הונא מנין לגזל הכנעני שהוא אסור שנאמר [3]ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נותן לך בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך אבידתו מותרת דאמר רב חמא בר גורי' אמר רב מנין לאבידת הכנעני שהיא מותרת שנאמר [4]לכל אבדת אחיך לאחיך [11]אתה מחזיר ואי אתה מחזיר [12]לכנעני ואימא הני מילי היכא דלא אתי לידיה דלא מחייב לאהדורי בתרה אבל היכא דאתי לידיה אימא ליהדרה [13]אמר רבינא [4]ומצאתה דאתאי לידיה משמע: תניא ר' פנחס בן יאיר אומר [5]במקום שיש חילול השם אפי' אבידתו אסור [1]אמר שמואל טעותו מותרת [6]כי הא דשמואל זבן מכותי [14] לקנא דדהבא במר דפרזלא בד' זוזי ואבלע ליה חד זוזא רב כהנא זבן מכותי מאה ועשרים חביתא במאה ואבלע ליה חד זוזא אמר ליה [1]חזי דעלך קא סמיכנא רבינא זבן דיקלא הוא וכותי לצלחא א"ל לשמעיה קדם ואייתי מעיקרו דכותי מניינא ידע רב אשי הוה קאזיל באורחא חזא שיבשא דגופנא בפרדיסא ותלי בה קיטופי דעינבי אמר ליה לשמעיה [5] זיל חזי אי דכותי נינהו אייתי אי דישראל נינהו לא אייתי לי שמע ההוא כותי דהוה יתיב בפרדיסא אמר ליה דכותי שרי א"ל כותי שקיל דמי ישראל לא שקיל דמי גופא אמר שמואל [6]דינא דמלכותא דינא אמר רבא תדע [5]דקטלי דיקלי וגשרי גישרי ועברינן עלייהו א"ל אביי ודלמא משום דאייאוש להו מינייהו מרייהו אמר ליה אי לא דינא דמלכותא דינא היכי מייאשי והא לא קא עבדי כדאמר מלכא מלכא אמר זילו וקטלו מכל באגי ואינהו אזלו וקטלו מחד באגא [15]שלוחא דמלכא כמלכא ולא טרח ואינהו אפסיד אנפשייהו דאיבעי להו דאינקוט מכוליה באגי ומשקל דמי אמר רבא [2]מאן דמשתכח בבי דרי פרע מנתא דמלכא וה"מ שותפא [16]אבל אריסא אריסותיה הוא דקא מפיק ואמר רבא [5]בר מתא אבר מתא מיעבט [3]וה"מ [17]דברלא ארעא וכרגא דהאי שתא אבל שתא דחליף הואיל ואפיים מלכא חליף ואמר רבא הני דדיירי דרי בתוך התחום אסור ליקח מהן מאי טעמא משום דמערבא חיותא דמתא בהדייהו חוץ לתחום מותר ליקח מהם אמר רבינא אם היו בעלים מרדפים אחריהם אפילו חוץ לתחום אסור מכריז רבא ואיתימא רב הונא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא [5]האי בר ישראל דידע סהדותא לכותי [א] ולא תבעו מיניה ואזל ואסהיד ליה בדיני דכותי על ישראל חבריה משמתינן ליה מאי טעמא דאינהו מפקי ממונא אפומא

מם קרקע שאכל פירות: **וכרגא.** כסף גולגולת דשמתא דא: **אכל שתא דחליף חליף.** (ג) והוא הגבאי ככר פרע למלך כל קצבה שקיבל עליו שנה שעברה ומעתה המס שלו ולו אין כח למשכן את זה על מכירו: **דדייריי דרי.** עכו"ס שיש להם בהמות ומזכלין מהן שדות בשכר: **אסור ליקח מהן.** בהמה שמתחברה עם בהמותיהם של ישראל ושל בני ישראל הוא: אפומא

עין משפט נר מצוה

מר א מיי' פ"ז מהל' גזילה הל' ח סמג לאוין קנט:

מה ב טוש"ע ח"מ סי' שמח סעיף ג בהג"ה:

מו ג מיי' פ"ג מהל' מילות הל' יח:

מז ד ה מיי' פי"ח מהל' גזלה והלכה הלכה ג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף ח:

מח ו ז מיי' שם הלכה ד ה סמג שם טוש"ח סימן שמח וש"ע שם סעיף ג בהג"ה:

מט ח ט י מיי' פ"ט שם הלכה יד והל' טו והל' יח סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' שמט סעיף ב:

נ כ מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ז:

נא ל טור ח"מ שם:

נב מ מיי' שם ופ"ח מהל' אבל ומזיק הלכה ו סמג שם טוש"ע שם וסי' קכח סעיף ג ומימן שפת סעיף ו:

נג נ מיי' שם וע' בהגהות מיימוני שם סמג שם טוש"ע שם סי' קכח סעיף ג (בהג"ה):

נד ס מיי' פ"ו מהל' מלוה הלכה יד סי' ע סמג עשין קז טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ג וטוש"ע י"ד סי' שלב סעיף מנ:

הגהות הגר"א

[א] גמרא (ולא מבעו מיעוט) תמ"ח:

מוסף רש"י

שנאמר לגר. פרשה אחרת היא הסמוכה לגמכר לך ומי תשיג יד גר ותוכב עמך וגו' (קדושין כ.) ורבא דכריתא כמסכת ערכין (ל:) נא ולמה כמה קשה אחקה של שביעית, אדם נשא ונתן בפירות שביעית סוף מוכר מעלגליו כו' עד לא כאת לידו עד שמוכר עצמו שנאמר ונמכר לך ולא לך אלא לגר (ב"מ נא.). זה הנמכר לעבודת כוכבים. שהיה נעשה משרת לעבודת כוכבים לחטוב עצים ולשאוב מים (ערכין ל: וכעי"ז ב"מ נא.). עבד עברי גופו קנוי. עד שיגיעו ימי חיפוקו (קדושין סז.). ומצאתה. שתהא קרויה מציאה, דאתאי לידיה משמע. ואפילו הכי אסיר ולא עוכר כנעני מותרת ולא תימא כי אמטוטו אסיר כנעני מלגרות אחריה אמטוטו אבל לא נקטה מיה לאסורה (ב"מ כז. וכעי"ז שם ב.).

מסורת הש"ס

א) קדושין כ. כ"מ עא. [ערכין ל:]. ב) [ויבמות מו.]. ג) נפי שבטנו בכנעני מנהג הפקר בקניני אחרים. לכן מדלו לכם בתרגום ותנוס כדיניהם (וע"ר לעיל דף נ"ח ע"ב מה שמוכא שם בשיטה מקובצת), ד) קדושין נח. כת., ה) [כ"מ פז: בסוגיא יג.]. ו) שם גם לי כמוך נמוסים ומשפטים לדיקים בדברים שבין אדם לחבירו, ז) שהגיגים הפקר בקניני אחרים, ח) [כ"מ כ. מז.], ט) נפי שנאמרו הכותים לאחיני ז' אומות (ומהגיהים כדין ז' אומות, י) [בי' הערוך ערך גלר ג' יה"מ בגולגלת פירוש יכול הארך כלומר מם הארך], כ) [ויקרא סה], ל) כם"מ עסף: כגון היכא דטענו ליה לישראל נתתי לאביך ומת דלא ידע נכרי בהדיא דמשקר, מ) כם"מ עסף: אי שהכלישו, נ) כם"מ ליתא: היה,

---

תורה אור השלם

1. וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְּכָרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: ויקרא כה ג

2. וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וְנָמַךְ אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר: ויקרא כה מז

3. וְאָכַלְתָּ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תָחוֹס עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵיהֶם כִּי מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ: דברים ז טז

4. וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: דברים כב ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היכי מייאשי וכו' דאין כאן וכו' ומי גובי. ר"ב ע"ל דף לו ע"א: (ב) ד"ה והני מילי דכולהא מרעא כל"ל ומיכא מכגיל נמתק: (ג) ד"ה אבל וכו' אלף הואיל דהגבאי ככר וכו' משנה שבערה: (ד) תוס' ד"ה יכול וכו' יגיע את הכנעני: (ה) ד"ה הכי וכו' דבגניבה איכא נמי מילול:

גליון הש"ם

גמ' ידקדק עם קונהו. עיין פי' המפרשים להרמב"ם פ"י מ"ו הלכות: שם עבד עברי גופו קנוי. עיין יומא דף מו ע"ב וכע"י שם: שם ויל חד אי דכות. עיין בב"מ דף מח ע"ב תוס' ד"ה נתמה לעיון:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com